

Kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittaminen

Vaikka *kaivostoiminta* edellyttää aina ympäristölupaa, niin kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittaminen on perusteltua:

- kaivoksen sulkemisjärjestelyjen, kaivosyrityksen taloudellisen kyvyn ja hankkeen kannattavuuden selvittämisen kannalta
- viranomaisten osaamisen yhdistämisen kannalta
- korvauskäytäntöjen parantamisen kannalta.

Lisäksi se mahdollistaisi intressivertailun kehittämisen nyt tai asteittain.

- Väite, että ympäristölupaa ei voi myöntää ennen kaivoslupaa, koska siinä tarvittaisiin kaivosluvassa määriteltyjä tietoja ei pidä paikkaansa. On totta, että kaivosluvassa määrättyjä kiinteistöjen lunastustietoja olisi hyvä olla tiedossa ympäristölupamenettelyssä, mutta tämä ei ole välttämätöntä. Esimerkiksi Talvivaara-Terrafamen ja Kaapelinkulman lupaprosesseissa kummassakin ympäristölupa myönnettiin ennen kaivoslupaa. Katso lisää aiheesta [täältä](#).¹
- Toimivin ratkaisu olisikin lupien yhtäaikainen käsittely eli yhteensovittaminen.
- Kaivoslakiesityksessä todetaan, että ympäristöluvan ja kaivosluvan yhtäaikainen käsittely saattaisi vaatia eräänlaisen toisen varausjärjestelmän luomisen turvaamaan yrityksen etuoikeutta alueeseen lupien käsittelyn ajaksi². Tämä ei kuitenkaan ole tarpeellista, sillä jo nykyisessä järjestelmässä hakemukset odottavat pitkiä aikoja, ja etuoikeutta alueeseen varataan niiden perusteella jopa kymmenien vuosien ajan. Esimerkiksi Talvivaara-Terrafamen kaivospiirihakemus 1980-luvulta on edelleen voimassa³.
- Lakiesityksessä todetaan myös, että vapaaehtoisuuteen perustuvasta lupaprosessien yhteensovittamisesta halutaan saada ensin kokemuksia. Intressivertailuselvityksen työryhmän tekemissä Tukesin ja AVIn virkamiesten haastatteluissa kuitenkin todettiin, ettei yksikään kaivosyhtiö lähtene vapaaehtoisesti hakemaan yhteensovittamislaissa tarkoitettua lupaa (eli kaivosluvan ja ympäristöluvan yhtäaikaista käsittelyä)⁴.
- Kaivoslaki sisältää selvästi ympäristölupaviranomaisen harkintaan ja osaamiseen kuuluvia asioita. Tähän liittyvän rinnakkaisen ympäristöosaamisen perustaminen kaivosviranomaisen yhteyteen ei ole tarkoituksenmukaista. Kaivoslakiesityksessä todetaan: ”Esitetyt muutokset lisäävät viranomaisresurssien tarvetta. Ne myös vaativat kaivosviranomaiselta entistä perusteellisempaa ja laajempaa osaamista sekä tietopohjaa malminetsinnän- ja kaivostoiminnan aiheuttamista tapauskohtaisista ympäristö- ja ilmastovaikutuksista sekä resursseja perehtyä niihin. Tämän riskin pienentämiseksi kaivos- ja ympäristöviranomaiset voisivat tehdä yhteistyötä.”⁵
- Kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuuden arvioinnissa todettiin, että ympäristöluvan ja kaivosluvan yhteensovittamista pakollisena menettelynä tulisi vakavasti harkita⁶.
- Kaivoslupaan vaadittava ympäristövaikutusten arviointi eli YVA ei vastaa ympäristölupaprosessia.

¹ <https://kaivosvetoamus.fi/lisatietopaketti/ymparistolupa-ensin/>

² Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta, 2022. s. 73

³ Lupahakemusten pitkä roikottaminen ei kuitenkaan ole yleisesti ottaen toivottava menettely.

⁴ Intressivertailu kaivoslain lupaprosessin osana, 2022, s. 195

⁵ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta, 2022. s. 65

⁶ Intressivertailu kaivoslain lupaprosessin osana, 2022, s. 30

- Lakiesitys esittää haitankärsijöiden korvauskäytäntöjen parantamiseksi parempaa tiedotusta, mutta tosiasiasa ongelma on, että kun maanmittausviranomaisen määrää korvauksia kaivosluvan kaivostoimituksessa, niin ei ole saatavilla kaikkia ympäristöselvityksiä. Maanmittausviranomaisen ei myöskään voi niitä tehdä. Tämä johtaa siihen, että haitankärsijä joutuu itse osoittamaan korvattavat haitat, mikä on kohtuuttoman vaikeaa.
- Ympäristöluvan ja kaivosluvan yhtäaikainen käsittely parantaisikin myös haitankärsijöiden korvauskäytäntöjä merkittävästi. Nykyaikainen ympäristölupa sisältää tiedot ympäristöhaitoista, mihin haitankärsijä voi vedota ja maanmittausviranomaisen määrätä korvauksen.
- Kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteiskäsittelyn tietojärjestelmän kehittäminen maksaa noin 350 000 euroa. Lakiesityksessä todetaan, että ”Kaivoslain mukaisten lupien liittäminen Luvat ja valvonta - palveluun, joka kattaa jo ympäristöluvan, edistäisi kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteiskäsittelyä, ja toteuttaisi hallitusohjelman kirjausta ja tavoitetta. Kehittämistyön, jota vaaditaan kaivoslain mukaisten lupien palveluun liittämiseksi, on arvioitu maksavan noin 350 000 euroa. Lisäksi järjestelmän ylläpito edellyttää vuotuista panostusta.”⁷
- Jos ympäristölupaa ja kaivoslupaa ei käsitellä samanaikaisesti, niin silloin kaivoksen vakuudet, kannattavuuslaskelma, kaivosluvan edellytykset ja esteet sekä yleisten ja yksityisten etujen määräykset tulisi tarkistaa ympäristöluvan myöntämisen jälkeen. Tämä johtuu siitä, että ympäristöluvassa vasta käsitellään monia olennaisia esimerkiksi jätteisiin ja kaivoksen pohjarakenteisiin ja sulkemiseen liittyviä asioita. Kaivosluvan vakuuksia, kannattavuuslaskelmaa, luvan edellytyksiä ja esteitä ei siis pysty kunnolla arvioimaan ilman ympäristöluvan tietoja. Samasta syystä on kohtuuton rajoite, että kaivoshankkeesta saatava hyöty ei saisi muuttua kaivosluvan lupamääräysten tarkistamisen jälkeen.

⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta, 2022. s. 73.